

ORTOGRAFÍA

1. Uso de B e de V

O fonema oclusivo bilabial sonoro /b/ gráfamolo na nosa lingua como “b” ou como “v”, utilizando un criterio etimolóxico, case sempre segundo a grafía que tiña a palabra en latín; así temos palabras como *barco*, *vento*, *labio* ou *lavar*, escritas con diferentes letras malia a pronuncia ser a mesma.

Podemos, no entanto, dar unhas pequenas pistas para non errar no uso destes dous grafemas:

- Os sufixos **-bel/-ble** e formas derivadas gráfanse con “b”: *amábel*, *notábel*, *amabilísimo*, *notabilísimo*.
- Os prefixos cultos **ab-**, **ob-** e **sub-** gráfanse sempre con “b”: *abstracto*, *obstrución*, *subterráneo*.
- Os grupos **br** e **bl** gráfanse habitualmente con “b”, con moi poucas excepcións (*acivro*, *ávrego*).
- O sufixo **-ivo** gráfase con “v”: *altivo*, *nativo*, *furtivo*, *emotivo*.

a) A continuación figura unha serie de definicións que corresponden a palabras que comezan polo prefixo AB-/ABS. De que palabra se trata en cada caso?

- Sacrificio ou renuncia que un fai con finalidade altruísta. **Ab**_____
- Na doutrina católica, acción de redimir os pecados feita polo sacerdote. **Ab**_____
- Dise do propietario da terra que non a traballa. **Ab**_____
- Abolir ou derrogar unha lei. **Ab**_____
- En matemáticas, coordenada horizontal nun plano cartesiano rectangular. **Ab**_____
- Parte sobresaínte semicircular da fachada posterior dunha igrexa. **Ab**_____
- Acumulación de pus nun tecido orgánico. **Ab**_____
- Feito de non participar na votación nun proceso electoral. **Ab**_____
- Reter un corpo a outro facendo que penetre dentro de si. **Ab**_____
- Contrario á razón e ao sentido común. **Ab**_____

b) Agora as definicións corresponden a palabras que comezan polo prefixo OB-:

- Cousa que se ofrece a alguén como mostra de afecto ou atención. **Ob**_____
- Que é doado de comprender ou de ver, evidente, manifesto, notorio. **Ob**_____
- Recalcitrante, que porfía nunha idea ou nun xeito de actuar. **Ob**_____
- Conseguir aquilo que se desexa. **Ob**_____
- Argumento que se opón a unha proposición para combatela ou refutala. **Ob**_____
- Facer ilexíbel, borrar. **Ob**_____
- Perder a razón ou o xuízo, cegarse, perturbarse. **Ob**_____
- Pechar, tapar ou obstruír unha abertura ou un conduto. **Ob**_____
- Ter no pensamento unha idea ou preocupación fixa. **Ob**_____
- Edificio dedicado ao estudo dos astros. **Ob**_____

2. Uso de S e de X

Todas as palabras de cada columna, excepto unha, escríbense coa mesma letra: “s” ou “x”. Se tes iso en conta resultarache doado completar as palabras coa letra correspondente:

e__tranxeiro	e__cindir	e__cravitude	e__citar	e__terior
e__carmento	e__cusa	e__pansión	e__cedencia	e__tremeño
e__carvar	e__tensión	e__celso	e__asperar	e__tenso
e__cavar	e__tender	e__cepción	e__cravo	e__pediente
e__ceso	e__polio	e__cluír	e__pectativa	e__quisito

3. Acento diacrítico

O acento diacrítico distingue dúas palabras que teñen a mesma forma na escrita.

Lembrando os casos de acentuación diacrítica, indica o significado e constrúe unha frase con cada unha das seguintes palabras:

cá / ca	chá / cha	có / co	cós / cos
má / ma	nó / no	nós / nos	sé / se
té / te	ven / ven	vés / ves	vós / vos

4. Completa as palabras con L ou R, segundo corresponda:

af__autado	comp__acer	f__orete	ob__igatorio	p__acer
rep__egar	ap__azar	cump__ido	f__otar	p__anta
p__eito	sop__ar	bip__aza	desp__egar	g__aucoma
p__atino	redob__ar	sup__antar	b__anquear	f__etar
inf__amar	p__uma	rép__ica	temp__o	imp__icar

5. Explica o significado de cada unha das palabras dos seguintes pares:

flanquear / franquear

grosa / glosa

plebe / prebe

1. Uso do "h"

Este grafema non corresponde a ningún fonema da nosa lingua. Temos que aprender o seu uso, en posición inicial ou interior, memorizando o vocabulario en que aparece.

Algúns casos corresponden a prefixos grecolatinos bastante comúns como *hidro-*, *hiper-*, *hipo-*, *homo-*, *hepta-* etc., ou a verbos de uso moi frecuente como *haber*.

Completa as seguintes frases colocando a letra "h-" se fose necesario no espazo en branco:

- O período de ___ibernación dese animal dura varios meses.
- Aqueles poemas estaban compostos en versos ___endecasílabos e ___eptasílabos.
- Os ___abitantes da vila natal de ___enrique reuníanse todos os meses de ___agosto na ___ermida.
- A ___omeopatía aínda non foi ___omologada coa medicina tradicional .
- As ___ortas de ___a___í ao lado non teñen suficiente ___umidade.
- As condicións ___ixiénicas en que se encontraban os ___óspedes dese ___ostal non eran as máis ___axeitadas.
- Fixéronlle unha ___omenaxe a aquel famoso médico ___olandés que exercera o seu oficio durante vinte anos en ___oleiros.
- Cantábanse os ___imnos de maneira ___armoniosa.

2. Uso de H, S/X e B/V

Todas as palabras de cada columna, excepto unha, escríbense coa mesma letra das que se indican na primeira fila.

Tendo iso en conta completa as palabras coa letra correspondente:

H / Ø	S / X	B / V
___armonía	e___trafalarío	aci___ro
___ermida	e___trangular	árta___ro
___orfo	e___trataxema	candela___ro
___ola	e___tratosfera	cogom___ro
___ombro	e___travagancia	um___ro

1. Uso do X

Este grafema nas palabras patrimoniais galegas correspóndese co fonema palatal fricativo xordo /tʃ/ (*xordo, xa, caixa*). Ocorre tamén que este grafema se corresponde co grupo culto /ks/ en palabras como *exame, léxico, taxa, extraordinario*... Na pronuncia coloquial o primeiro elemento do grupo desaparece (pronunciamos /lésico, tása, extraordinário/) de modo que o número de palabras en que pode existir dúbida é grande: *Extremadura* ou *Estremadura*, *esterno* ou *externo*, *estranxeiro* ou *extranxeiro*?

Para axudar a resolver esas dúbidas podemos ter en conta que:

- os prefixos cultos grecolatinos *ex-*, *exo-*, *extra-*,... gráfanse normalmente con “x”
- nos casos en que na mesma palabra deberíamos ter dous “x” cambiamos a primeira grafía por “s”: *esaxerar, esixir, osíxeno*...

A continuación figura unha serie de definicións correspondentes a palabras que comezan por *es-*, *ex-*, *estra-* ou *extra-*. De que palabra se trata en cada caso?

Definición	Palabra
Facer que algo chegue a moitos sitios e a moita xente	_____ tender
Comercio ilegal ou clandestino de artigos de primeira necesidade	_____ perlo
Estado anímico no que o individuo está fóra de si e do mundo que o arrodea; arrebatado	_____ tase
Bacteria de forma esférica, disposta en forma de cadea máis ou menos extensa	_____ treptococo
Capa mineral formada por sedimentación	_____ trato
Pagamento que recibe unha persoa por un traballo ou uns servizos	_____ tipendio
Conxunto de documentos que se achegan sobre un tema determinado	_____ pediente
Palabra ou frase adoptada polos falantes a partir dunha lingua allea	_____ nxeirismo
Sacar unha frase do seu contexto e darlle un sentido diferente	_____ polar
Comunidade autónoma española con capital en Mérida	_____ tremadura
Notar a falta dunha persoa ou cousa	_____ trañar
Abandonar voluntaria ou forzosamente o propio país, normalmente por motivos políticos	_____ iliar(se)
Desenterrar un cadáver para facerlle a autopsia e examinalo	_____ humar
Dito ou ademán inconveniente e inesperado, expresado con viveza	_____ abrupto

1. Grupos CC e CT

Nos cultismos que presentaban na lingua orixinaria os grupos de consoantes CC ou CT mantivéronse estas detrás de “a”, “e” ou “o”; detrás de “i” e “u” reducíronse a “c” e “t” respectivamente na maior parte das palabras (mantéñense como “cc” e “ct” en termos de linguaxes especializadas).

Consulta o dicionario se o precisas e completa as palabras con “c” cando sexa necesario:

Abdu___tor	Adi___to	Condu___ción	Confli___to
Constru___ción	Contri___ción	Convi___ción	Convi___to
Dedu___ción	Deí___tico	Deli___to	Destru___ción
Di___ción	Di___tado	Dú___til	Du___tilidade
Edi___to	Estru___tura	Fi___ción	I___tioloxía
Introdu___torio	Invi___to	Mi___ción	Pi___tórico
Vi___toria	Produ___tivo	Reprodu___ción	Veredi___to

2. Acentuación

Acentúa e puntúa debidamente o seguinte texto:

“A situación linguística da poboación hispano falante en Estados Unidos esta intrinsecamente conectada coa súa situación socio económica como a de calquera minoría linguística no mundo xa que o recoñecemento oficial das linguas minoritarias esta subordinado a posición social económica e política dos seus falantes son as condicións materiais as que determinan non so o outorgamento ou negación dese recoñecemento senon tamen as preferencias linguísticas dos falantes mesmos a perda ou mantimento de certas funcións para unha lingua e os cambios linguísticos en Estados Unidos os procesos históricos dos séculos XIX e XX crearon as condicións que permiten que o español sexa a lingua subordinada e sen prestixio que continuamente cede funcións ante o avance do inglés e iso a pesar de ser a lingua familiar de máis de seis millóns de hispano falantes nun país onde o presidente Reagan declarou que a utilización da educación bilingüe para manter as linguas minoritarias e un concepto anti-americano a preservación desa linguas convertese nun problema serio o senador Hayakawa California temeroso de que o grupo hispano queira utilizar subvencións federais para fomentar a cultura e lingua hispanas propuxo que oficialmente se declare o inglés como lingua nacional impedindo así a publicación de documentos legais e gubernamentais en español.”

3. Uso de maiúsculas e minúsculas

Tendo en conta o uso de maiúsculas e minúsculas selecciona todos os casos correctos dos que se indican a continuación:

André o milhomes / André O Milhomes / André o Milhomes

O libro Follas Novas / O libro Follas novas / O libro follas novas

O xornal A nosa terra / O xornal A Nosa Terra / O xornal A nosa Terra

Consello da Cultura Galega / Consello Da Cultura Galega / Consello da cultura galega

ORTOGRAFÍA

1. A continuación aparecen definiciones de palabras que presentan os sufixos *-ente*, *-inte* ou *-iente*. Procura a palabra correspondente a cada definición:

- _____: Curso de auga que se une a outro máis importante.
- _____: Que se vale por si mesmo.
- _____: Que conduce ou leva a algo.
- _____: Que convén ou é oportuno para algo.
- _____: Que non obedece.
- _____: Persoa que escribe o que se lle dita ou copia escritos alleos.
- _____: Que está fervendo ou que está cheo de fervor.
- _____: Falto de paciencia para agardar algo.
- _____: Que non abunda.
- _____: Que maldí ou leva implícita maldición.
- _____: Persoa enferma.
- _____: Que reloce.
- _____: Que se move a si mesmo ou polos seus propios medios.
- _____: Home que traballa para alguén, servíndoo.
- _____: Oficial do exército intermedio entre alférez e capitán.

2. Completa ortograficamente os seguintes fragmentos textuais:

- a) Ao pé daquela ermida, nun lugar bastante in óspito e de acceso **pro** ibido a persoas que carecesen da pertinente **ab**ilitación, vivía co seu irmán un famoso **tru** án que tiña un ombreiro máis alto que outro e que se fartaba de inchar e de encher os airbags do seu **ve** ículo con substancias moi eteroxéneas, case todas ilegais, porque así evitaba que se umedecesen.
- b) Tiña os ósos tan estragados que necesitaba urxentemente, se quería ser **co** erente consigo mesmo, facer a **re** abilitación, por máis in usual que lle resultase ter que **ex** ibir diante doutro ser umano a súa debilidade e a súa falta de armonía corporal.
- c) Segundo se recolle na declaración **gra** ada pola policía, o eleno que usou meu isa ó o día da súa oda era unha mestura de erniz de cor ermella, auga recollida dun **chu** asco e erzas de cor erde. Sentado comodamente na súa utaca **fa** orita, primeiro aleirou a súa mestura nunha otella moi **es** elta e despois de remexer e **disol** er en todo, fixo que o seu inimigo a **sor** ese nun aso de cristal de ohemia. Ao tío empapáronse en as **xenxi** as co eleno e **re** entou aos poucos minutos.

3. Indica se é correcta ou non a ortografía e a forma que presentan as palabras marcadas con negra:

- a) Resulta **escetivo** e **exaxerado** que pechen a **plaza compretamente** para ese concerto.
- b) Un acto **quirúrxico** sobre vísceras **brandas** e **frouxas** require no **kirófano** unha **infraestrutura** importante.
- c) Cando a **flecha** o atravesou tivo que soltar unha **excración**, e non de **saludo** precisamente.
- d) **Orgaizar** un acto co **cardenal** **siñifica** que hai que **ordear** aos seminaristas que **estuden** ben os **evanxeos** por se fai preguntas.

4. Coloca h onde faga falta:

vela__í	co__erente	ad__esión	__a__í	apre__ender
__emeroteca	__ombro	__ola	__encher	__armónico
bo__emio	des__idratar	des__inchar	fil__armonía	__asta
__edra	__endecasílabo	__erba	__úmero	__oco

5. Identifica as seguintes abreviaturas:

(a.)	cía.	fol.	núm.
Admón.	col.	farm.	op. cit.
a. m.	dta.	hab.	páxs.
aprox.	doc.	íd.	p. ex.
art. cit.	Dra.	irreg.	P.D.

6. Uso do til

Acentúa debidamente o seguinte texto:

As grandes mudanzas que notou a alimentacion dos labregos no seculo XVIII estan motivadas polo espallamento do millo e das patacas. No litoral occidental, o millo veu a converterse no unico cereal de consumo popular. Conforme ia acadando importancia a carne foi perdendo parte do papel que tiña na alimentación. Servía o millo, mais que nada, para facer papas e aínda non tanto para facer o pan. As patacas, pola súa banda, eran coñecidas de antigo como cultivo para cebar os porcos. As fames de metade do XVIII obrigaron os labregos a botar man delas e tamen a mudar as sementes. O feito de que se criasen debaixo da terra e non o sol, coma os froitos nobres; os numerosísimos rumores sobre enfermidades misteriosísimas que sobrevivían o comelas; o almacenamento e a condimentación inapropiadas (comíanse sen pelar), todos estes eran motivos polos que o labrego miraba mal as patacas e prefería as castañas, que tardaron ben tempo en ser substituídas polo tuberculo procedente de América.

7. Uso de B e V

Completa as palabras seguintes con B ou V segundo corresponda:

á__rego	a__ogado	atomó__il	co__arde	es__elto
ga__ián	gra__ar	mara__illa	mó__il	mo__í__el
__arrer	__erza	__idueiro	__oda	__ol__oreta

1. Uso de guión

Lembra as regras de utilización do guión en final de liña:

- Non se separan as dúas letras dun dígrafo.
- Cando se separan dúas palabras ou dous membros dunha palabra complexa repítese o guión no inicio da segunda liña.
- Cando hai dúas consoantes intervocálicas na maior parte dos casos a primeira fai sílaba coa vogal anterior: *ob-xec-to...* (excepto “bl”, “br”, “pr”, “pl”,...).
- Cando hai máis de dúas consoantes, se o grupo remata en “l” ou “r”, a consoante que as precede forma sílaba con elas; nos demais casos a separación faise antes da última consoante: *res-plandor / trans-xénico*.
- No caso de palabras con prefixo débese facer a separación do mesmo, aínda que cando a silabación habitual o permita pode facerse a separación sen ter en conta a existencia de prefixo: *trans-oceánico / tran-soceánico*.
- Non se separan as vogais de ditongo ou tritongo; poden separarse cando constitúen hiato.

Tendo en conta o anterior, indica os posíbeis casos de separación en final de liña das seguintes palabras:

acto	admitir	afiei	algunha	amígdala
bisavó	conclúes	coordinar	corromper	desabrigar
eccema	ensaia	ensaíou	inhumano	instruír
muíño	ningunha	palleiro	partiamos	perspicacia
prerrogativa	raíña	saíamos	saíamos	subscrición

2. Terminacións “-eu” / “-eo”

Consulta o dicionario se o precisas e completa as seguintes palabras con “-eu” ou “-eo” segundo corresponda:

apox___	chap___	colis___	lic___
mausol___	sand___	xubil___	xud___

3. Abreviaturas

Identifica as seguintes abreviaturas:

asdo.	edit.	log.	p.ext.
aux.	dim.	lda.	pral.
bl.	end.	máx.	rev.
c/c	esq.	Mons.	s.d.
cts.	etim.	mun.	supl.

1. Uso do H

Este grafema non corresponde a ningún fonema na nosa lingua. Temos que aprender o seu uso, en posición inicial ou medial, memorizando o vocabulario en que aparece.

Algúns casos corresponden a prefixos grecolatinos bastante comúns como *hidro-*, *hiper-*, *hipo-*, *homo-*, *hepta-* etc, ou a verbos de uso moi frecuente como *haber*.

Completa as seguintes frases colocando a letra H- se fose necesario no espazo en branco:

- Unha persoa tan __apática e __ipocondríaca tiña forzosamente que __encarar a vida con moi pouco sentido do __umor.
- O __ecuador divide a terra en dous __emisferios.
- O seu comportamento era totalmente __inco__erente e __errático.
- Fuco é unha das formas __ipocorísticas de Francisco.
- Naquel __ospicio __abía un número enorme de rapaces __orfos.
- Os bombardeos __aliados sobre as cidades __alemás na Segunda Guerra Mundial causaron unha __auténtica __ecatombe, un tremendo __olocausto de sangue e __orror.
- Encontrei a __elena no __ipermercado comprando leite, __ovos e __ortalizas.
- Nos __ipódromos __ingleses fanse múltiples __apostas.

2. Sufixos -nte

A continuación aparecen definicións de palabras que presentan os sufixos *-ente*, *-inte* ou *-iente*.

Procura a palabra correspondente a cada definición:

- _____: Substancia que se usa como antidiarreico e antiséptico.
- _____: Que atrae.
- _____: Parte do marco de portas e fiestras en que se deteñen e baten ao pechar.
- _____: Que sente, pensa ou obra con pleno coñecemento.
- _____: Que ten ou mostra algunha deficiencia.
- _____: Que realiza con competencia a misión ou traballo que ten destinado.
- _____: Que esixe moito ou é difícil de contentar.
- _____: Substancia inerte que se mestura cos medicamentos para darlles consistencia e sabor.
- _____: Cousa que entra con outras nun composto, por exemplo na preparación dunha comida.
- _____: Que intervéen nun acto.
- _____: Substancia que nutre.
- _____: Que provén.
- _____: Que vén ou ocorre inmediatamente despois doutro.
- _____: Que sobreviviu a algo.
- _____: Cada un dos declives ou pendentes por onde corre ou pode correr a auga.

1. Uso de H, S/X e B/V

a) Todas as palabras de cada grupo, excepto unha, escríbense coa mesma letra das que se indican na primeira fila. Tendo iso en conta completa as palabras coa letra correspondente:

H / Ø	S / X	B / V	S / X
_armonía	e__trafalarío	aci__ro	e__carvar
_ermida	e__trangular	árta__ro	e__céptico
_orfo	e__trataxema	candela__ro	e__clusa
_ola	e__tratosfera	cogom__ro	e__pandir
_ombro	e__travagancia	um__ro	e__tender

S / X	H / Ø	B / V	B / V
e__iguo	_abenza	absor__er	aco__ardar
e__imio	_arpa	contu__ernio	bule__ar
e__ófago	_arpía	exu__erancia	cre__ar
e__onerar	_asta	hi__ernar	es__arar
e__ótico	_endecasílabo	re__erberar	gra__ar

b) A continuación figura unha serie de topónimos galegos que tes que completar utilizando B ou V. Gráfaos da maneira correcta e clasifica despois estes topónimos separándoos, por exemplo, por provincias ou por vilas costeiras / vilas do interior:

_egonte	_ilasantar	_imianzo	_alga	Rairiz de __eiga
_ueu	_erín	Portono__o	O __icedo	_al do Du__ra
_igo	Cam__ados	So__rado	Ri__eira	Mesón do __ento
_aldo__iño	_iveiro	Ri__adeo	_oiro	_años de Molgas
_ecerreá	A __aña	_ilagarcía	_o__orás	O __arco de __aldeorras
_urela	So__er	_ilal__a	Santa Com__a	_iana do __olo

c) Explica a diferenza de significado entre os seguintes pares de palabra homófonos:

varón / barón	acervo / acerbo	revelar / rebelar	naval / nabal
vago / bago	votar / botar	voa / boa	vacilo / bacilo

A continuación redacta unha frase con cada palabra.